

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Природничо-географічний факультет

Кафедра географії та геоекології

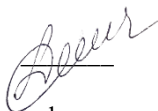


Географія материків і океанів

Силабус

2021 – 2022 навчальний рік

Силабус розглянутий на засіданні кафедри географії та геоєкології
Протокол від «31» серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри географії та геоєкології  (к.г.н., доц.. Семенюк Л. Л.)

Розробник: кандидат біологічних наук, доцент кафедри географії та геоєкології Мирза-Сіденко Валентина Миколаївна

1. Ел. адреса: vmirzasidenko@ gmail.com

Інша контактна інформація: тел.: 0666279175

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
Назва дисципліни:	Географія материків і океанів
Спеціальність:	014 Середня освіта (Географія)
Освітньо-професійна програма:	Середня освіта (Географія та Мова і література (англійська)), Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Форма навчання:	денна, заочна
Курс:	3-й
Семестр:	5-й
Тип дисципліни	Нормативна
Кількість кредитів –	4
Блоків (модулів) –	1
Змістових модулів	2
Загальна кількість годин –	120
Тижневих годин для денної форми навчання:	4
Лекції	40 год.
Практичні, семінарські	28 год.
Консультації	-
Самостійна робота	52
Індивідуальне науково-дослідне завдання (есе, аналітичний звіт, тези тощо)	не передбачено
Вид підсумкового контролю:	
Сторінка дисципліни на сайті університету	Moodle ЦДПУ
Зв'язок з іншими дисциплінами.	загальне землезнавство, кліматологія, геологія,

ландшафтознавство, гідрологія, геоморфологія, географія ґрунтів, біогеографія, картографія, історична географія тощо
--

3-4. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета : засвоєння загальних закономірностей просторової диференціації ландшафтної оболонки та прояву фізико-географічних закономірностей геосфери в межах окремих океанів, материків, фізико-географічних регіонів.

Завдання :

- сформувати глибокі знання щодо прояву фізико-географічних закономірностей Світового океану, окремих материків, природних регіонів;
- засвоїти сучасні гіпотези динаміки Землі, структурної будови земної кори, основних типів морфоструктур;
- оволодіти знаннями щодо тектонічної обумовленості будови земної поверхні, розміщення корисних копалин;
- сформувати уявлення про фактори кліматоутворення, кліматичне районування, типи клімату окремих океанів, материків, фізико-географічних регіонів;
- оволодіти закономірностями географічного поширення ґрунтового, рослинного покриву, тваринного світу, зональних типів ландшафтів в аспекті їх антропогенної трансформації та охорони;
- вивчити фактори природної диференціації та схем фізико-географічного районування, засвоєння регіональних відмінностей в межах окремих материків і океанів;
- засвоїти передбачений навчальною програмою обсяг географічної номенклатури.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: загальні закономірності просторової диференціації ландшафтної оболонки та прояву фізико-географічних закономірностей геосфери в межах океанів, материків, фізико-географічних регіонів, сучасні тектонічні концепції, особливості структурної будови земної кори світового океану, усіх материків, основні типи морфоструктур; специфіку кліматичного районування, типи клімату окремих океанів, материків, фізико-географічних регіонів; передбачений навчальною програмою обсяг географічної номенклатури.

вміти: встановлювати закономірні зв'язки між тектонічними структурами земної кори, рельєфом та корисними копалинами; між кліматом, ступенем сформованості гідрографічної мережі, обсягом і розподілом поверхневого стоку, особливостями ґрунтового-рослинного покриву, поширенням зональних ландшафтів тощо; здійснювати комплексні фізико-географічні характеристики окремих океанів, морів, материків, фізико-географічних регіонів; виконувати комплексне і геокомпонентне профілювання території; опрацьовувати інформацію, представлену у традиційних та новітніх картографічних матеріалах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі **компетентності:**

1. Загальні:

Системні компетентності:

ЗК4 – здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями, набувати соціальні навички (soft skills), спеціалізовані концептуальні знання в процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя.

Інструментальні компетентності:

ЗК9 – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

2. Фахові (спеціальні) компетентності:

ФК1 – здатність демонструвати знання теоретико-методологічних основ та історії розвитку географічної науки, використовувати поняттєво-термінологічний апарат, концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному).

ФК2 – здатність застосовувати базові знання з природничих наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і

океанів, України, природних ресурсів та природокористування, природних комплексів.

ФК3 – здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі, опрацьовувати різні джерела географічної інформації, ефективно та вільно передавати географічні ідеї, принципи та теорії письмовими, усними та візуальними засобами, в тому числі за допомогою інформаційних технологій.

ФК9 – здатність проектувати і складати різноманітні тематичні карти, аналізувати інформацію за географічними картами, атласами та іншими картографічними творами, використовувати ГІС-технології в обсязі, необхідному для роботи вчителя географії та вирішення задач, пов'язаних із просторово-розподіленою інформацією в середовищі ГІС.

ФК10 – здатність до системного географічного мислення, критичного сприйняття інформації, розуміння та пояснення основних фізико-географічних та суспільно-географічних процесів, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації, уміння встановлювати географічні закономірності та причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства.

ФК11 – здатність до розуміння та пояснення особливостей фізико-географічних об'єктів у геосферах, взаємозв'язків у ландшафтах та біогеоценозах; географічного аналізу закономірностей просторової диференціації ландшафтної оболонки та прояву фізико-географічних закономірностей у межах океанів, материків, України та її регіонів.

ФК12 – здатність пояснювати геоекологічні аспекти функціонування природно-техногенних систем, прагнення до збереження навколишнього середовища, раціонального природокористування, охорони ландшафтного різноманіття та біорізноманіття, природоохоронної та природно-заповідної діяльності, розуміти та пояснювати стратегію збалансованого розвитку людства.

Програмні результати навчання:

Знання і розуміння

Студент:

ПРН1 – *знає та розуміє* теоретико-методологічні основи та історію розвитку географічної науки, зокрема, понятійно-термінологічний апарат, концепції, парадигми, теорії географії, географічну номенклатуру;

ПРН2 – *описує* основні механізми функціонування природних комплексів, суть територіальної організації суспільства, окремих їх компонентів, *класифікує* зв'язки та залежності між компонентами, *знає* причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них;

ПРН3 – *знає і розуміє* принципи і закономірності будови і функціонування ландшафтної оболонки Землі, особливості фізико-географічних об'єктів і процесів у геосферах, взаємозв'язків у ландшафтах та біогеоценозах; *пояснює* закономірності просторової диференціації ландшафтної оболонки та прояв фізико-географічних закономірностей на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях, у межах океанів, материків, України та її регіонів; *розуміє* геоекологічні аспекти функціонування природно-техногенних систем та *усвідомлює* важливість охорони навколишнього середовища;

Уміння

Студент:

ПРН7 – *застосовує* базові знання з природничих наук, поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних комплексів; *орієнтується* у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі; *опрацьовує* різні джерела географічної інформації; вільно передає географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами, в тому числі за допомогою інформаційних технологій;

ПРН8 – географічно *мислить, критично сприймає* інформацію; *пояснює* основні фізико-географічні та суспільно-географічні процеси, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації; *встановлює* географічні закономірності та

причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства;

ПРН10 – складає різноманітні тематичні карти, застосовуючи різні графічні прийоми, аналізує інформацію за географічними картами, атласами та іншими картографічними творами; застосовує ГІС-технології в обсязі, необхідному для роботи вчителя географії та для вирішення задач, пов'язаних з просторово-розподіленою інформацією в середовищі ГІС.

Перелік дисциплін, необхідних для засвоєння курсу (пререквізити): загальне землезнавство, кліматологія, геологія, ландшафтознавство, гідрологія, геоморфологія, географія ґрунтів, біогеографія, картографія.

Постреквізити. Знання, отримані при вивченні дисципліни, використовуються під час засвоєння геоecології, природно-заповідних територій, фізичної географії України, регіональної сукупної географії, екскурсознавства і музеєзнавства, рекреаційної географії тощо.

5. Зміст дисципліни. Календарно-тематичний план

Тиж. / год.	Тема, план	Форма діяльності (заняття) /	Література	Самостійна робота, завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Тижд. 1 4 год	Тема 1. Вступ. 1. Курс "Фізична географія материків і океанів" у системі сучасних географічних наук та фізико-географічних дисциплін. 2. Об'єкт, предмет і методи досліджень регіональної фізичної географії.	Лекція 2 год. Практ. 2 год	Лекційні матеріали, презентація [1, 21, 5, 4]	Курс "Фізична географія материків і океанів" у системі сучасних географічних наук та фізико-географічних дисциплін. Об'єкт, предмет і методи досліджень регіональної фізичної географії. Загальні фізико-географічні закономірності Землі.		
Тиждень 2 6 год	Тема 2. Сучасні тектонічні концепції. 1. Платформно-геосинклінальна, динаміки літосферних плит, нової геодинамічної моделі Землі.	Лекція 2 год Практ. 2 год	Лекційні матеріали, презентація [1, 21, 5, 4]	Сучасні тектонічні концепції: платформно-геосинклінальна, динаміки літосферних плит, нової геодинамічної моделі Землі. 2 год		
Тижд. 3 6 год	Тема 2. Геотектури дна Світового океану та його частин; його геологічна будова і рельєф. 1. Геотектури дна Світового океану та його частин. 2. Геологічна будова і рельєф Світового океану.	Лекція 4 год.	Лекційні матеріали, [1, 21, 5, 4]	Планетарні морфоструктури дна Світового океану. Підводні окраїни материків, ложе, перехідні області, серединно-океанічні хребти. Батиграфічна крива. 2 год	2	

<p>Тиждень 4 4 год</p>	<p>Тема 3. Донні відклади. Ресурси Світового океану. 1. Ресурси Світового океану, їх освоєння та перспективи використання. 2. Екологічні проблеми океану. 3. Міжнародне співробітництво з питань охорони природи океану.</p>	<p>Лекція 2 год.</p>	<p>Лекційні матеріали, відеоматеріали [1, 21, 5, 4]]</p>	<p>Класифікації донних відкладів. Генетична класифікація. Теригенні, біогенні, пірокластичні, аутігенні, полігенні відклади. Ресурси Світового океану, їх освоєння та перспективи використання. Екологічні проблеми океану. Міжнародне співробітництво з питань охорони природи океану. 2 год</p>		
<p>Тиждень 5 18 год</p>	<p>Тема 4. Клімат Світового океану. Водні маси у Світовому океані. Динаміка вод. 1. Кліматотвірні чинники. 2. Розподіл показників тиску, температури, опадів. 3. Кліматичні пояси та кліматичні області. 4. Термічний режим вод. 5. Гідрохімічний склад вод.</p>	<p>Лекція 6 год. Практ. 4 год.</p>	<p>Лекційні матеріали, відеоматеріали [1, 21, 5, 4]]</p>	<p>Кліматотвірні чинники. Розподіл показників тиску, температури, опадів. Кліматичні пояси та кліматичні області. Термічний режим вод. Гідрохімічний склад вод. Типи водних мас. Динаміка вод. Циклональні та антициклональні колообіги океанічних течій. 6 год</p>	<p>2</p>	
<p>Тиждень 6 16 год</p>	<p>Тема 5. ФГХ океанів. 1. Регіональний огляд природи Світового океану. Тихий океан. Атлантичний океан. Індійський океан. Північний Льодовитий океан. Південний океан.</p>	<p>Лекція 4 год. Практ. 2 год.</p>	<p>Лекційні матеріали [4, 5, 7, 10, 11]</p>	<p>Тихий океан. Загальні відомості (розміри, конфігурація та ін.). Межі. Геологічна будова і рельєф дна; специфіка поширення головних морфоструктурних зон. Вулканізм. Донні відклади та мінеральні ресурси. Кліматичні умови й фактори, що їх зумовлюють. Стихійні природні явища: тайфуни, цунамі, шторми та їх наслідки. Фізико-географічне районування (пояси (зони) і райони). Атлантичний океан. Геологічна будова та найважливіші риси рельєфу дна океану. Донні відклади. Мінеральні ресурси та особливості їх використання. Кліматичні умови й фактори, що їх зумовлюють. Динаміка поверхневих вод та її зв'язок із циркуляцією повітряних мас. Фізико-географічні пояси (зони) і райони.</p>	<p>2</p>	

				<p><u>Індійський океан.</u> Загальні відомості про океан. Історія формування та розвитку улоговини дна Індійського океану. Особливості рельєфу дна і головні риси геологічної будови. Рифтові зони; вулканічні процеси та їх вплив на формування рельєфу дна океану. Донні відклади; мінеральні ресурси. Своєрідність клімату Індійського океану й фактори, що її зумовлюють. Фізико-географічні пояси (зони) і райони.</p> <p><u>Північний Льодовитий океан.</u> Загальні відомості. Рельєф дна океану та своєрідність його геологічної будови (відсутність перехідних зон). Донні відклади; мінеральні ресурси. Особливості клімату у зв'язку із широтним положенням океану; Органічний світ й причини бідності його видового складу; біологічні ресурси. Сутність та принципи фізико-географічного районування океану.</p> <p><u>Південний океан.</u> Складність визначення та проведення меж Південного океану, їх умовність. Загальні відомості. Рельєф дна океану та донні відклади. Кліматичні й гідрологічні умови вод. Склад та поширення представників органічного світу; його специфічність, обумовлена приполярним положенням Південного океану. Моря Південного океану.</p> <p>6 год</p>		
Тиждень 7 12 год	<p>Тема 6. Фізична географія материків. Материків і частини світу.</p> <p>1.Євразія: фізико-географічне положення.</p>	Лекція 2 год. Практ. 2 год.	Лекційні матеріали [4, 5,7,10, 11]	Межа між Європою та Азією, сучасні підходи до її визначення й проведення. Межі Азії з іншими частинами світу. Особливості фізико-географічного положення та його наслідки. Загальна характеристика генетичних типів берегів.	2	
Тиждень 8 16 год	<p>Тема 7. Тектоніко-орографічна будова Євразії.</p> <p>1.Тектонічні структури: давні і молоді платформи, геосинклінальні пояси. 2.Роль неотектонічних рухів у формуванні загальних рис сучасного рельєфу. 3.Мінеральні ресурси.</p>	Лекція 4 год. Практ. 4 год.	Лекційні матеріали [4, 5,7,10, 11]	Геологічна історія формування території та основні етапи розвитку природи. Тектонічні структури: давні і молоді платформи, геосинклінальні пояси. Роль неотектонічних рухів у формуванні загальних рис сучасного рельєфу. Материкове й гірське зледеніння. Основні типи морфоструктур і морфоскульптур Євразії	2	

Тиждень 9 16 год	Тема 8. Клімат Євразії. 1. Кліматотвірні чинники. 2. Розподіл тиску, температури, опадів за сезонами. 3. Кліматичне районування, кліматичні області.	Лекція 4 год. Практ. 4 год. Консультація 2 год	Лекційні матеріали [4, 5,7,10, 11]	Особливості прояву основних кліматотвірних факторів (сонячної радіації, циркуляції атмосфери та підстилаючої поверхні) у зв'язку із географічним положенням, розмірами та зі складністю будови поверхні. Типи клімату й кліматичне районування. 6 год	2	
Тиждень 10 12 год	Тема 9. Внутрішні води Євразії. 1. Класифікація річок за джерелами живлення, розподілом стоку й типами водного режиму. 2. Озера. Болота. 3. Сучасне зледеніння. Багаторічна мерзлота.	Лекція 2 год. Практ. 2 год.	Лекційні матеріали [4, 5,7,10, 11]	Загальна характеристика стоку та фактори його формування. Сумарний річковий стік. Басейни стоку річок Євразії та головні вододіли. Класифікація річок за джерелами живлення, розподілом стоку й типами водного режиму. Озера. Болота. Сучасне зледеніння. Багаторічна мерзлота. 6 год	2	
Тиждень 11 4 год	Тема 10. Ґрунтовий покрив, рослинність, тваринний світ Євразії. 1. Основні типи ґрунтів. Зональні та азональні типи ґрунтів. 2. Рослинні зони рівнинної Євразії та особливості їх поширення. 3. Тваринний світ.	Лекція 2 год. Практ. 2 год.	Лекційні матеріали [4, 5,7,10, 11]	Загальна характеристика й особливості поширення ґрунтового покриву, рослинності і тваринного світу Євразії у зв'язку з історією розвитку природи та сучасними фізико-географічними умовами. Основні типи ґрунтів. Зональні та азональні типи ґрунтів. Рослинні зони рівнинної Євразії та особливості їх поширення. Структура широтних рослинних зон за секторами. 6 год		
Тиждень 12 12 год	Тема 11. Географічні пояси і природні зони Євразії. 1. Структура широтних рослинних зон за секторами. 2. Географічні пояси та природні зони: характеристика.	Лекція 4 год. Практ. 2 год.	Лекційні матеріали [4, 5,7,10, 11]	Географічні пояси та природні зони: зона арктичних пустель, тундри та лісотундри, тайги, мішаних і широколистяних лісів, лісостепова та степова зони, напівпустель і пустель, саван й тропічного рідколісся, шорстколистих вічнозелених лісів і чагарників середземноморського типу, сухих і дощових (перемінно-вологих, в т.ч. мусонних) субтропічних лісів та вологих екваторіальних лісів; їх характеристика. 6 год	2	

<p>Тиждень 13 12 год</p>	<p>Тема 12. ОСОБЛИВОСТІ ПРОСТОРОВОЇ ДИФЕРЕНЦ. ТА ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ЄВРОПИ. 1.Схема фізико-географічного районування. 2.Принципи та критерії виділення й проведення меж субконтинентів, фізико-географічних країн та областей. 3.Поділ території Європи на субконтиненти (групи країн): Європейський сектор Арктики і Субарктики (Арктичні острови), Північна та Середня Європа, Південна Європа та Середземномор'я, Східна Європа. Фізико-географічні країни і області.</p>	<p>Лекція 4 год. Практ. 2 год.</p>		<p>ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СЕКТОР АРКТИКИ І СУБАРКТИКИ (АРКТИЧНІ ОСТРОВИ) <i>Європейсько-Арктична льодовиково-острівна країна. Ісландська вулканічно-острівна країна.</i> Тема 13. ПІВНІЧНА ТА СЕРЕДНЯ ЄВРОПА. Феноскандія (Феноскандинавська гірсько-рівнинна країна). Середньоевропейська рівнинна країна. Герцинська Європа і Британські острови. Тема 14. ПІВДЕННА ЄВРОПА ТА СЕРЕДЗЕМНОМОР'Я. Альпійсько-Карпатська гірська країна. Кримсько-Кавказька гірська країна. Середземноморська рівнинно-гірська країна. Тема 15. СХІДНА ЄВРОПА. Східно-Європейська рівнинна країна. Уральська гірська країна 6 год</p>	<p>2</p>	
		<p>Лекцій – 40 год Практичних робіт – 28 год</p>		<p>САМОСТІЙНА РОБОТА – 52 год КОНСУЛЬТАЦІЇ – 16 год</p>	<p>18 балів</p>	

6. Література для вивчення дисципліни

Базова

1. Шищенко П.Г. та ін. Фізична географія материків і океанів: підручник: у 2-х т. Т.2. Європа. Київ, 2017. - 540 с.
2. Шищенко П.Г. та ін. Фізична географія материків і океанів: підручник у 2-х т. Т.1 Азія. Київ, 2017. - 643 с.
3. [Костів Л. Я.](#) Фізична географія материків і океанів. Африка : навч.-метод. посібник. — Л. : Видавничий центр [ЛНУ імені Івана Франка](#), 2017. — 184 с. — ISBN 978-617-10-0374-3.
4. [Барановська О. В.](#) Фізична географія материків і океанів : навч. посіб. для студентів ВНЗ : [у 2 ч.]. — Н. : [Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя](#), 2013. — 306 с. — ISBN 978-617-527-106-3.
5. Мирза-Сіденко В.М. Навчально-методичний посібник з курсу „Фізична географія материків і океанів”.- Кіровоград, 2017.- 188 с.
6. [Graham Bateman.](#) The Encyclopedia of World Geography. — Andromeda, 2002. — 288 с. — ISBN 1871869587
7. Блій Г. Д. Географія: світи, регіони, концепти / Блій Г. Д, Муллер П., Шаблій О. / Пер. з англ. – К.: Либідь, 2004. – 740 с.
8. Панасенко Б.Д. Фізична географія материків і океанів. навчальний посібник. У 2 ч. – Вінниця: Гіпаніс, 2001. – 410 с.
9. Притула Т. Ю. Физическая география материков и океанов : учебное пособие для вузов / Притула Т. Ю., Еремина В. А., Спрялин А. Н. – М. : Владос, 2004. – 688 с.

Допоміжна

10. Волошин І.І., Чирка В.Г. Географія Світового океану. – К., 1996.
11. Гудзевич А. В. Регіональна фізична географія (Європа та Азія) : навч. посіб. для студ. вузів / А.В. Гудзевич. – Вінниця : Віндрук, 2005. –464 с.

Інформаційні ресурси

1. Загальне землезнавство – Географічний портал : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geosite.com.ua>
2. Загальне землезнавство – інформаційний ресурс присвячений географічній науці : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geografica.net.ua>
3. Географічна енциклопедія України: В 3-х томах. – К., 1989-1994. Інформаційні ресурси <http://geo.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
4. ГЕОГРАФІКА : географічний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://geografica.net.ua>
5. Географія. Інтерактивні атласи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://new.osvitanet.com.ua/heohrafiia/>
6. Географія. Інтерактивні карти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://new.osvitanet.com.ua/interactive-maps/>
7. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua>
8. Geograf [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.geograf.com.ua>
9. Google Планета Земля [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.google.com.ua/intl/uk/earth>

7. Методичне забезпечення

1. **Лекційний курс:** електронні варіанти конспектів лекцій представлені у Google classroom.

2. Практичні заняття:

• Мирза-Сіденко В.М. Фізична географія материків і океанів.- Кіровоград, 2020.- 188 с.

Самостійна робота студентів: методичні рекомендації до самостійної роботи.

Методи навчання

Основні форми організації навчання при вивченні дисципліни «Методика навчання географії»: аудиторні заняття (лекції, лабораторні заняття); самостійна робота студентів; консультації.

Методи навчання:

За джерелом знань:

словесні: розповідь, пояснення, лекція, інструктаж, бесіда, дискусія, диспут;

наочні: демонстрація, ілюстрація;

практичні: практичні роботи, підготовка рефератів, доповідей, повідомлень, мультимедійних презентацій, аналіз проблемних ситуацій, метод проектів тощо.

За характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; метод проблемного викладу; частково-пошуковий; пошуковий; дослідницький.

Дистанційні методи навчання: телекомунікаційні методи (інтерактивні лекції, практичні заняття, on-line консультації в режимі Zoom-конференцій та зустрічей у Google Meet; робота у Viber-групах), самостійна робота студентів з освітніми ресурсами (освітні платформи Google Classroom, Moodle-ЦДПУ, Вікі-ЦДПУ, Хмарка-ЦДПУ).

8. Політика курсу

Організація навчального процесу здійснюється на основі кредитно-модульної системи відповідно до вимог Болонського процесу із застосуванням модульно-рейтингової системи оцінювання успішності студентів. Зараховуються бали, набрані при поточному опитуванні, самостійній роботі та бали підсумкового контролю. При цьому обов'язково враховується присутність студента на заняттях та його активність під час практичних робіт. Недопустимо: пропуски та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (крім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача); списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання, наявність незадовільних оцінок за 50% і більше зданого теоретичного і практичного матеріалу.

Політика доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення Кодексу академічної доброчесності. Окреслимо його основні складові: складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб. Надавати для оцінювання лише результати власної роботи. Не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів. Не публікувати відповіді на запитання, що використовуються в межах курсу для оцінювання знань студентів. Здійснювати посилання на джерела інформації у разі використання, дотримуватись норм законодавства про авторське право.

9. Критерії оцінювання

Кількісні критерії оцінювання

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі методи оцінювання знань та умінь: поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей на практичних заняттях); самостійна робота студента; контрольні роботи; підсумкове тестування; підсумковий контроль (залік).

Для оцінювання навчальної роботи студентів підсумкова оцінка вираховується як сума балів за усі види роботи студентів та контрольні заходи.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми з метою перевірити ступінь та якість засвоєння матеріалу, що вивчається та під час індивідуальної роботи викладача зі студентом для тих тем, які студент опрацьовує самостійно і вони не належать до структури практичного заняття. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок із метою перевірки підготовленості студента до заняття. В процесі поточного контролю оцінюється самостійна робота студента щодо повноти виконання завдань, рівня засвоєння навчальних матеріалів, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи та ін.

Форми поточного контролю: фронтальне та індивідуальне усне опитування, письмове опитування, тестування, географічні номенклатурні та термінологічні диктанти, перевірка практичних робіт, перевірка конспектів (тез), перевірка виконання самостійної роботи, захист рефератів, повідомлень, мультимедійних презентацій, проектів, контрольна робота тощо.

Підсумковий контроль – контроль навчальних досягнень студентів з метою оцінки якості освоєння ними програми навчальної дисципліни, що проводиться в період проміжної атестації у формі іспиту (якщо дисципліна вивчається впродовж декількох академічних періодів, то підсумковий контроль може проводитися за частиною дисципліни, вивченої в даному академічному періоді).

Форма підсумкового контролю: екзамен

СИСТЕМА РЕЙТИНГОВИХ БАЛІВ

1. Практичні заняття:

Змістовність виконаних самостійно практичних робіт – 2 бали.

2. Контрольна робота.

- “відмінно”, повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 5 балів;
- “добре”, достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями – 4 бали;
- “задовільно”, неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – 3 бали;
- “незадовільно”, незадовільна відповідь (не відповідає вимогам на 3 бали) – 0 балів.

3. Змістовні відповіді - до 2 балів

5. Контроль самостійної роботи (реферат, презентація , інші види самостійної роботи) – до 5 балів (оцінюється змістовність, якість, особистий внесок).

Критерії оцінювання виконання практичних робіт з курсу

Початковий рівень (**0,5 бала**). Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, зумовлена нечіткими уявленнями про предмети і явища; діяльність студента здійснюється під керівництвом викладача. Студент уміє розрізняти поняття, величини, явища, одиниці вимірювання з даної теми, розв'язувати завдання за допомогою викладача лише на відтворення основних алгоритмів, формул; здійснювати математичні дії.

Середній рівень (**1 бал**). Необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані в основному рівні. Знання неповні, поверхові, студент в цілому правильно відтворює навчальний матеріал, але недостатньо осмислено; знає основні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, але має проблеми з аналізом та формулюванням висновків; частково контролює власні навчальні дії, здатний виконувати завдання за зразком. Студент розв'язує типові завдання (за зразком), виявляє здатність обґрунтовувати деякі логічні кроки за допомогою викладача.

Достатній рівень (**1,5 бала**). Студент добре опанував вивчений матеріал, застосовує знання у стандартних ситуаціях, вміє проаналізувати й систематизувати інформацію, самостійно використовує традиційні докази із правильною аргументацією. Студент вміє дати ґрунтовну відповідь на поставлене запитання. Відповідь студента повна, логічна; розуміння пов'язане з одиничними образами, не узагальнене. Володіє понятійним апаратом. Допускає незначні неточності чи не грубі фактичні помилки. Вміє виправляти допущені помилки. Студент самостійно розв'язує типові завдання з даної теми, обґрунтовуючи обраний спосіб розв'язання.

Високий рівень (**2 бали**). Студент має системні, повні, глибокі, міцні, узагальнені знання про предмети, явища, поняття, теорії, їхні суттєві ознаки та зв'язок останніх з іншими поняттями в обсязі та в межах вимог навчальної програми, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Вміє самостійно аналізувати та застосовувати основні положення теорії для вирішення нестандартних завдань, робити правильні висновки, приймати рішення. Має сформовані міцні практичні навички. Вміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно добирати та користуватися джерелами інформації. Студент самостійно розв'язує комбіновані типові завдання стандартним або оригінальним способом, розв'язує нестандартні завдання.

Оцінювання усних відповідей та повідомлень студентів:

1. рівень осмислення навчального матеріалу;
2. рівень сформованості аналітичних вмій і концептуальних підходів;
3. повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення;
4. використання додаткової літератури;
5. порівняння, зв'язок з практикою, наявність висновків.

5 балів - студент продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату та теоретичного матеріалу тієї чи іншої теми. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань та аргументує її. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою культурою мовлення. У відсутні відповіді мовні та стилістичні помилки.

4 бали - відповідь студента майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій педагогічній ситуації. Матеріал викладено правильною мовою, але присутні окремі стилістичні помилки.

3 бали - відповідь неповна, фрагментарна. Студент не має системних знань з ГМіО чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат в цілому сформований, але студент оперує, як правило, одним підходом до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

2 бали - відповідь дуже фрагментарна. Студент має дуже поверхові знання з питання. Пояснює суть окремих понять. Виклад матеріалу не структурований, порушена послідовність та логіка викладу. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

1 бал - відповідь дуже фрагментарна. Студент не має системних знань з ГМіО чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат майже не сформований. Виклад матеріалу не структурований. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

5 б. ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав всі завдання для самостійної роботи. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу тем, що виносяться на самостійне опрацювання. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Наявні посилання на декілька джерел інформації. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Аналізує різні підходи до трактування тієї чи іншої проблеми. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань та аргументує її. Демонструє творчий підхід до виконання завдань. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою грамотністю викладу матеріалу, культурою мовлення. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

4 б. ставиться, коли студент виконав всі завдання для самостійної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, нечітко прослідковується зв'язок теорії з практикою. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій ситуації. Присутні окремі стилістичні помилки.

3 б. ставиться, коли студент якісно виконав 1/2 завдань. Демонструє вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

2 б. ставиться, коли студент виконав лише 1/3 завдань та демонструє має вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

1 б. ставиться, коли студент виконав лише 1/4 завдань та демонструє має вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання підсумкової контрольної роботи

5 балів ставиться у випадку, коли студент у відповіді на питання продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату та теоретичного матеріалу з тієї чи іншої теми; вільно оперування різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлене запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань та аргументує її. Демонструє творчий підхід до виконання завдань, глибоке розуміння причинно-наслідкових зв'язків та суспільно-географічних закономірностей. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою грамотністю викладу матеріалу. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні чи стилістичні помилки.

4 бали ставиться, коли відповідь на питання правильна і майже повна, судження студента з питання мають усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. У відповіді висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Студент висвітлює причинно-наслідкові зв'язки та суспільно-географічні закономірності, але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, нечітко прослідковується зв'язок теорії з практикою. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Матеріал викладено правильною мовою, без орфографічних та граматичних помилок, але присутні окремі стилістичні помилки.

3 бали ставиться, коли відповідь на запитання неповна, частково помилкова та фрагментарна. Студент не має системних знань з даного питання, не повною мірою володіє понятійно-термінологічним апаратом. Студент висвітлює лише один підхід до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію тощо. Виклад

матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. Студент лише називає приклади причинно-наслідкових зв'язків та суспільно-географічних закономірностей, але не розкриває їх суть. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні окремі граматичні, фактичні чи стилістичні помилки.

2/1 бал ставиться, коли у відповіді на питання студент демонструє вкрай поверхові знання з теми. Відповідь неповна та частково помилкова. Студент оперує лише окремими фразами. Понятійно-термінологічний апарат неформований. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти, часто помилкові. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Відсутні згадування про причинно-наслідкові зв'язки та суспільно-географічні закономірності. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні, стилістичні або граматичні помилки.

Підсумковий (семестровий) контроль

Оцінка за шкалою ECTS

90-100 Відмінно А відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок

82-89 Добре В вище середнього рівня з кількома помилками

74-81 Добре С в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок

64-73 Задовільно D непогано, але зі значною кількістю недоліків

60-63 Задовільно E виконання задовольняє мінімальним критеріям

35-59 Незадовільно FX з можливістю повторного складання 1-34 F з обов'язковим повторним курсом

A 90 – 100 («відмінно А») – студент дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, демонструє глибокі теоретичні знання і практичні вміння, проводить узагальнення і висновки, акуратно оформляє завдання, був присутній на лекціях, має конспекти лекцій та усі виконані практичні роботи з курсу;

B 82 – 89 («добре В») – студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій з основних тем та усі виконані практичні роботи з курсу ;

C 74-81 («добре С») – студент достатньо володіє навчальним матеріалом, під час усного спілкування допускає незначні помилки з професійної термінології, деякі види практичних завдань виконані з помилками (допускається декілька незначних помилок або 1 – 2 значні).

D 64-73 («задовільно D») – теоретичний матеріал засвоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки.

E 60-63 («задовільно E») – студент засвоїв основні аспекти програмного матеріалу, деякі практичні навички не сформовані, студент невпевнено орієнтується у теоретичному і практичному матеріалі, має труднощі з використанням фахової термінології . Частина передбачених програмою практичних завдань не виконані, або деякі з них оцінені мінімальною кількістю балів.

F 35-59 («незадовільно F») – теоретичний матеріал курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою робіт виконано, але їх якість оцінена мінімальною кількістю балів; студент частково володіє фаховими компетенціями. Можливе підвищення оцінки за умови виконання додаткової самостійної роботи.

FX 1-34 («незадовільно FX») – студент не засвоїв основного змісту курсу, не знає професійної термінології, не володіє практичними вміннями. Практичні роботи не виконані або потребують повної переробки. Студент має перескласти певні теми під час консультацій.